

**NÆRINGSPLAN FOR
DRANGEDAL KOMMUNE**

2007 - 2011

Vedtatt i kommunestyret 21. juni 2007

INNLEDNING

Næringsplanen er en delplan under kommuneplanen, og får dermed sine føringer fra denne og fra gjennomføringsplanen for kommuneplanen.

Det er gjennomført møter med en rekke organisasjoner, som har kommentert kommuneplanen og kommet med innspill til mulige tiltak i næringsarbeidet i Drangedal. Mange av innspillene var støtte til kommuneplanens delmål/prosjekter, og er dermed ivaretatt ved at kommuneplanen ligger som det grunnleggende dokument for næringsplanen. Noen innspill var forslag til nye prosjekter eller arbeidsområder, og de er innarbeidet i næringsplanen.

Det er kommunestyret som eier kommuneplanen med delplaner, mens formannskapet har ansvaret for det operasjonelle og oppfølging. Formannskapet vil, med den nåværende organisering i kommunen, forholde seg til følgende organer som får ansvar for hver sine deler av gjennomføringen:

- Rådmannen
- E-verket
- Næringssselskapet
- Drangedal Produkter
- Andre kommunale foretak (KF) og stiftelser

Disse kan, innenfor sine områder, delegerer oppgaver til andre når disse skal stå for gjennomføring av enkelttiltak eller prosjekter.

NÆRINGSPLANENS OPPBYGGING

Næringsplanen er bygget opp med:

- Målsetting og måleindikator, hentet fra kommuneplanen.
- Et politisk grunnlag som hentes fra kommuneplanen, dette gir føringer for prosjektene.
- Definisjon av prosjekter, med prioritering.
- Planens gjennomføring.
- Prosjektplaner for de prosjekter som er prioritert til gjennomføring i første planperiode 2007-2011. Prosjektplanene utarbeides av Drangedal Næringssselskap etter de retningslinjer som legges i næringsplanen, og er dermed ikke en integrert del av næringsplanen.

MÅL

Kommuneplanens målsetting blir den overordnede målsetting også for næringsplanen:

- 4200 innbyggere
- Drangedal – ei åpen og inkluderende bygd

- Drangedal – griper mulighetene og lykkes

Kommuneplanen har et langsiktig perspektiv på 15-20 år, men en planperiode på 4 år. Det er naturlig å knytte målet om 4200 innbyggere opp mot det langsiktige perspektiv på 15-20 år.

POLITISK GRUNNLAG

Fra kommuneplanen er følgende tatt ut som de viktigste føringer for næringsplanen:

- Det er to bærebjelker for å nå målsettingen om en stabilisering i folketallet og deretter en vekst til 4200 innbyggere:
  - Drangedal som pendlerkommune
  - Drangedal med et offensivt næringsliv
- Målrettet politikk for å tilfredsstille pendlernes behov er en viktig forutsetning for å holde oppe folketallet i bygda.
- Det bør skaffes flest mulig arbeidsplasser for å hindre flytting og om mulig redusere pendlingen.
- Bedre Drangedals situasjon når det gjelder kapital og kompetanse.
- En god miljøpolitikk, som sikrer at vi fortsatt har uberørt natur, reint vann og stillhet, skal danne grunnlag for opplevelsesbasert næring
- Bevare kulturminner, som fløtningsdammer, husmannsplasser, kulturlandskap, rideveier og stier, og legge til rette for at dette benyttes i næringsutvikling.
- De kommunale tilbudene må være tilpasset innbyggernes behov
- Inkludere de som bor midlertidig i bygda, disse representerer viktige ressurser og muligheter.
- Drangedal trenger flere igangsettere og mennesker med lederkompetanse. Skolen skal, blant annet ,gjennom prosjektet entreprenørskap i skolen bidra til å avhjelpe denne utfordringen.
- Næringsutviklingen skal ta utgangspunkt i de muligheter som ligger i bygda.
- Planmessig bygging av fritidsboliger, utvikling av et helårs reiselivstilbud og en opplevelsesbasert næring
- Styrke og videreutvikle handels- og servicenæringa i et godt fungerende kommunesenter og utvikle bygdesentrene
- Drangedal skal være i front når det gjelder å utnytte de store skogressursene, for eksempel som energikilde.
- Utvikling og forbedring av ”det gode bosted” skal danne grunnlag både for å beholde pendlerne og få økt tilflytting
- Et godt helse- og sosialtilbud skal forsterke effekten av ”det gode bosted”.
- Benytte statlige ordninger som bostøtte, øremerkede midler, gunstige lån m.v. som hjelp for de gruppene som har det vanskeligst.
- Kulturbasert næring, herunder matkultur og nisjeproduksjon i landbruket skal utvikles .
- God infrastruktur – veg , jernbane og breibånd

RAMMEVILKÅR FOR NÆRINGSPLANENS PROSJEKTER

Næringsplanen er bygd opp av prosjekter. Disse skal øke omfanget av den private virksomheten ved nyetableringer eller utvidelse av eksisterende virksomheter.

For å nå planens målsettinger må prosjektene gjennomføres innenfor de tidsrammer som er beskrevet. Det vil si at noen prosjekter må startes opp umiddelbart, og alle prosjektene må være startet opp i løpet av 4-års perioden.

DEFINERTE PROSJEKTER INNEN GRUPPER

De konkrete prosjektene som skal gjennomføres i næringsplanen, følger gruppeinndelingen fra kommuneplanens kapittel for næring:

- Reiseliv/kultur
- Håndverk og industri
- Jord- og skogbruk
- Handel og service

De enkelte delmål/prosjekter er samlet i større prosjektgrupper. Innen hver prosjektgruppe er hvert delmål definert i prioritert rekkefølge. De delmålene i hver gruppe som er lavt prioritert kan bli utsatt til neste planperiode.

Reiseliv/kultur

De prioriterte prosjektgrupper innen reiseliv/kultur er:

- 1.. Lage en helhetlig markedsføringsstrategi og etablere et organ for å selge Drangedal, i et samarbeide mellom kommunen, Destinasjon Gautefall og det øvrige næringsliv i bygda.
- 2.. Etablere aktivitets- og opplevelsestilbud som til sammen kan gjøre Drangedal til en attraktiv helårlig turistdestinasjon.
  - a) Bedre tilgangen til naturopplevelser i Drangedal. Dette gjelder både for innbyggere for å utvikle ”det gode bosted” og kommersielle tilbud til turister for å generere næringsvirksomhet og inntekter.
  - b) Utvikle flere opplevelsesbaserte turisttilbud, særlig sommeraktiviteter. Det gir grunnlag for å øke omfanget og bredden i overnattingstilbudet.
  - c) Øke den kommersielle satsing på kunst, brukskunst og kultur, som vil trekke turister og dermed inntekter.
  - d) Videreutvikle Drangedalsdagene til et kulturarrangement for heile bygda, for å skape internt samhold i bygda og være en del av opplevelsestilbudet til turister.

-
- 3.. Planlegge og gjennomføre markedsføringstiltak som gjør at Gautefall og Drangedal gjensidig forsterker hverandre som reiselivsmål og boligområde:
    - a) Utnytte Gautefall som merkevare gjennom felles markedsføring av Drangedal, Gautefall og andre tilbud innen Drangedal
    - b) Markedsføre Gautefall mot nye markeder, som kan være mer fjerntliggende enn dagens hovedmarkeder.
    - c) God og lett tilgjengelig informasjon om kulturtilbud, stier, kulturminner osv., som skal inngå i grunneiersamarbeidet og gjennomføres i partnerskap mellom kommunen, reiselivsnæringen og lokale foreninger/organisasjoner.
    - d) Ta vare på og presentere solskinnshistorier som ledd i markedsføringen av bygda, historiene kan gjelde både vellykkede næringsetableringer, fornøyde turister, fornøyde innbyggere og spesielle attraksjoner i bygda.

  - 4.. Forbedre overnattingstilbudet gjennom økt kapasitet og større variasjon og ved utbygging av flere hyttefelt/hytter, med basis i avtalt grunneiersamarbeide.
    - a) Planlegge bruken av områder inntil Tokevassdraget med tanke på utbygging/aktiv bruk og sikre utbyggingsfrie områder
    - b) Utvikle helhetlig plan for utvikling av utmarksområdene
    - c) Utvikle et mer differensiert overnattingstilbud

  - 5.. Forbedre adkomsten til Drangedal og annen infrastruktur, slik at turister får lyst til å oppholde seg i bygda og til å komme tilbake, og lette belastningen for de som velger å pendle til arbeidet.
    - a) Bedre veistandard og skilting for adkomst til Drangedal, gjelder for Rv 38, 356, 358 og Fv 109, 256, 302 og 304.
    - b) Åpne for utsikt fra vegene til vann m.v., med vekt på de steder hvor det er vakker utsikt, og oppfordre vegvesenet til å øke antall rasteplasser på slike steder.
    - c) Bedre kommunikasjonen mellom Torp og Drangedal, ved informasjon om Gautefall/Drangedal som turistmål og ved å etablere et tilbud basert på Taxi/maxitaxi, direkte eller i kombinasjon med buss.
    - d) Støtte bygging av veg mellom Tørdal og Kyrkjebygdheia i Nissedal, for å øke attraktiviteten til den nordlige delen av heiområdet og gi muligheter for økt omsetning for handelsnæringen i Drangedal..
    - e) Etablere bredbåndsforbindelse direkte mellom Drangedal og Grenland over Kilebygda, for å øke hastigheten og stabiliteten for bredbåndskunder i Drangedal.
    - f) Opprettholde 2 stoppesteder på Sørlandsbanen i Drangedal og arbeide for økt bruk av jernbanen til person og godstransport.

  - 6.. Andre tiltak som kan legge grunnlag for videre utvikling innen reiselivet
    - a) Kartlegge kompetansebehovet innen turistnæringen, for å bygge opp utdannings- og opplæringstilbud som vil gi en fremtidig konkurransedyktig reiselivsnæring i Drangedal.
    - b) Merking av skjær i Toke, for å legge til rette for næringsutvikling omkring vannet og for å bedre sikkerheten ved den ønskede aktive bruken av vannet.

HÅNDVERK OG INDUSTRI

De prioriterte prosjektgrupper er:

1.. Etablere et Næringsfond for å sikre finansiering på lang sikt til tiltak innen:

- a) Utredning og planlegging av næringstiltak, hvor kommunen/DNS ofte må være initiativtaker og aktiv deltaker
- b) Etableringsstøtte for konkrete næringstiltak som kan bidra til å oppfylle de målsettinger som er satt i kommuneplan og næringsplan
- c) Grunnlagsinvesteringer som er nødvendige for å få gjennomført viktige næringsprosjekter.

2.. Styrke samarbeidet mellom næringsliv/kommune og skole for å bygge opp de riktige utdanningstilbudene og få ungdommen til å velge utdanning som gir grunnlag for fremtidig bosetting og arbeide i bygda.

- a) Få fram flere gründere gjennom entreprenørskap ved å videreutvikle det tilbudet som gis i grunnskolen og i den videregående opplæringen.
- b) Double antall lærlingplasser i Drangedal ved kartlegging av muligheter og rådgivning slik at antall lærlingetilbud kan økes i både privat og offentlig sektor
- c) Øke antallet fagarbeidere i takt med nye behov i de ulike yrkene i både privat og offentlig sektor ved analyser av fremtidige behov for arbeidskraft og rådgivning overfor ungdommen om valg av utdanning.
- d) Øke antallet håndverkere /håndverksbedrifter og samarbeid mellom disse ved å gi starthjelp til de som vil starte nye bedrifter og ta initiativ til et formalisert samarbeide mellom lokale bedrifter med sikte på at de kan påta seg større oppdrag.
- e) Arbeide for videregående utdanningstilbud innen kultur- og naturbasert reiseliv, idrett og bygdeutvikling for å kunne utnytte Drangedals naturressurser i inn- og utmark i kommersiell virksomhet.

3.. Utnytte Drangedals energiresurser, både innen bioenergi og kraftproduksjon, med sikte på effektiv omsetning som kan generere inntekter ved eksport ut av bygda. Forbedre tilbudet om utredninger for en rasjonell energibruk, energisparing og opprettholde en høy kvalitet i energileveransene.

- a) Øke omsetningen av ved og annet biobrensel, for å utnytte Drangedals råstoffgrunnlag og forbedre kvaliteten i brenselleveransene.
- b) Utvikle produksjon av og ta i bruk ny teknologi for biobrensel, med sikte på å bruke også nåværende avfallsvirke, og å utvikle metoder som gir høy kvalitet for brukerne.
- c) Rådgivning om energiløsninger, både til innbyggere og hyttefolk. Rådgivningen skal bidra til energiløsninger som krever lite energi, gir høy komfort og er bærekraftige på kort og lang sikt.
- d) Øke produksjonen av elektrisk kraft i Drangedal, som vil gi investeringer og virksomhet i utkantene og bidra til at Drangedal på sikt kan bli netto eksportør av elektrisk kraft.

JORD- OG SKOGBRUK

De prioriterte prosjektgrupper innen jord- og skogbruk er:

- 1.. **Grunneiersamarbeide skal etableres over hele bygda som grunnlag for utbygging av flere hyttefelt/hytter og for etablering av aktivitets- og opplevelsestilbud innen reiselivet. Det skal tas sikte på å etablere grunneiersamarbeide i prioritert rekkefølge:**
  - a) Gautefall med nærliggende områder
  - b) Toke med bakenforliggende områder
  - c) Resten av bygda (Tørdal, Kjosen, Henneseid og Kroken)
- 2.. Kartlegge små ubebodde eiendommer og motivere for salg eller utleie. Det har vært vansker med å skaffe husvære til folk som flytter til Drangedal, salg eller utleie av ubebodde eiendommer vil bidra til å lette presset på boligmarkedet.
- 3.. Arbeide aktivt for å bevare kulturlandskapet og hindre gjengroing. Å holde kulturlandskapet i hevd vil bidra til at turister får et positivt inntrykk av bygda og ønsker å komme tilbake. Det vil også bidra til at Drangedal er ”det gode bosted” og oppleves som ”ei åpen bygd”.
- 4.. Organisere fellesbeiter /fellesfjøs og etablere driftslag som vil øke antallet beitedyr. Dette vil bidra både til å opprettholde jordbruket og å holde kulturlandskapet i hevd. Det må velges beitedyr som kan nytte utmarksbeiter og som er motstandsdyktige mot de aktuelle rovdyrene.
- 5.. Øke produksjonen i nisjer innen landbruket vil gi økt omsetning til betalingsdyktige markeder:
  - a) Matprodukter, hvor det allerede er noen som har etablert produksjon, men hvor det er rom for flere, helst basert på lokale mattradisjoner og råvarer.
  - b) Økologisk landbruk med spesialprodukter vil kreve større arbeidsinnsats enn dagens drift
  - c) Innlandsfiske. Drangedal har mange gode fiskevann, men mange har dårlig kvalitet på fisken. Utvikling av næringsfiske vil gi både arbeidsinntekt og bedre fiskekvaliteten, slik at vannene blir mer attraktive for sportsfiske.
  - d) Trebearbeiding. Drangedal har store skogressurser, men ikke så store at det er grunnlag for masseproduksjon av f. eks. trevirke(sagbruk), papir eller biodrivstoff. Det er derimot grunnlag for spesialprodukter som laftetømmer, bioenergi(ved, flis) eller ulike produkter innen håndverk eller kunsthåndverk basert på lokale råvarer..
  - e) Gårdsturisme har store muligheter i Drangedal. Det kan kombineres med dyrehold og utmarksopplevelser, hvor en del av tilbudet også kan fungere som aktivitets- eller opplevelsestilbud for gjester på de større overnattingsbedriftene.
- 6.. Øke tømmeravvirkning opp mot samlet økonomisk balansekvantum i kommunen, som anslås til 70-80.000 kbm pr år. Mye av den stående hogstmodne kubikkmasse ligger nå på furu, til dels langt fra bilveg og med vanskelig terrengforhold. Drangedal bør bli forsøksområder for å utvikle insentiver til avvirkning i slike områder.

- 7.. Øke informasjonen om Grønn omsorg, som er et verdifullt tiltak for å bedre livskvaliteten for de som er vanskelig stilt, og som også kan bidra til å føre mange tilbake til det vanlige samfunnet og til arbeidslivet.

HANDEL OG SERVICE

De prioriterte prosjektgrupper innen handel og service:

1.. Vedta sentrumsplan og drive kontinuerlig utvikling/forbedring av sentrum og bygdesentra.

- 2.. Organisere vaktmestertjenester og gi et bedre servicetilbud til hytteeiere. Tilbudene til hytteeiere om vaktmestertjenester, ombringning av varer m.v. er fordelt på mange utøvere med hvert sitt mottak for bestillinger. Ved å etablere en samlet formidlingstjeneste, helst med ett felles telefonnummer, vil tilbudet bli bedre og enklere, og omsetningen vil sannsynligvis gå opp
- 3.. Etablere polutsalg i Prestestranna. Vinmonopolet har målsetting om minst ett utsalg i hver kommune. Drangedal bør ha grunnlag for et utsalg når man regner med både lokal befolkning, turister og besøkende til hytter. Polutsalg vil bidra til økt salg for andre butikker i Drangedal.
- 4.. Få til en felles presentasjon/utstilling/salg av lokale produkter i sentrum. Dette gjelder spesielt produkter innen kunst, brukskunst, kultur og håndverk, og vil gjøre det lettere å få ønskede etableringer innen denne sektoren. Et slikt presentasjonslokale vil også være et besøksmål i sentrum for turister.
- 5.. Stimulere til etablering av nye handels- og servicebedrifter. Utbyggingen av hytter og andre turistanlegg gir grunnlag for økt handel og service. Kommunen vil gi hjelp og stimulans til etablering av nye bedrifter.
- 6.. Sikre et attraktivt og levedyktig sentrum i Prestestranna hvor hovedvekten legges på handel, spesialforretninger, offentlige tjenester, aktiviteter/opplevelser og møteplasser.
- 7.. Øke verdien av handel i Drangedal og bedre tilbud til kundene gjennom modernisering, økt konkurranse og bedre tilgjengelighet.

GJENNOMFØRING AV NÆRINGSPLANEN

Næringsplanen er lagt opp som en portefølje av prosjekter, alle med Drangedal Næringssselskap som oppdragsgiver. Styring av prosjektporteføljen vil kreve betydelig innsats fra Drangedal næringssselskap. Det er nødvendig at noe av oppgaven med styring av prosjektporteføljen kan settes bort, eller at Drangedal næringssselskap, i en periode, forsterkes med ny kapasitet.

Lammert Altena
Pål Henne
Olav Norem
12.06.2007